

Gençliğin Gelişimi ve Problemleri Karşısında Din Görevlileri

(7. Uluslararası Din Görevlileri Sempozyumu
Bildirileri - Sakarya 2016)

EDİTÖR

Yrd. Doç. Dr. Abdullah İNCE

EDİTÖR YARDIMCISI

Arş. Gör. Kübra CEVHERLİ

İstanbul 2016

ENSAR NEŞRİYAT TİC. A.Ş.

© Eserin her türlü basım hakkı anlaşmalı olarak Ensar Neşriyat'a aittir.

ISBN : 978-605-9519-04-5

Sertifika No: 17576

Kitabın Adı

Gençliğin Gelişimi ve
Problemleri Karşısında
Din Görevlileri

(7. Uluslararası Din Görevlileri Sempozyumu
Bildirileri - Sakarya 2016)

Editör

Yrd. Doç. Dr. Abdullah İNCE

Editör Yardımcısı

Arş. Gör. Kübra CEVHERLİ

Yayın Yönetmeni

Hüseyin KADER

Kapak

Halil YILMAZ

Baskı-Cilt

ÇINAR MAT. ve YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

100. Yıl Mahallesi Matbaacılar Caddesi
Ata Han No:34 / 5 Bağcılar - İSTANBUL
Tel: 0212 628 96 00 - Faks: 0212 430 83 35
Sertifika No: 12683

1. Basım

1.000 adet basılmıştır.

İletişim

Ensar Neşriyat Tic. A.Ş.
Oruçreis Mahallesi Giyimkent 12. Sokak No: 40/42 Esenler/ İstanbul
Tel: (0212) 491 19 03 - 04 Faks: (0212) 438 42 04
www.ensarneyriyat.com.tr ensar@ensarneyriyat.com.tr

GENÇLERİN NAMAZ VE CAMİ İLE BULUŞAMAMA PROBLEMİ VE ÇÖZÜM YOLLARI

Yrd. Doç. Dr. Veysel AKKAYA*

Özet:

Asr-ı saâdette, İslam davası için her türlü fedakârlığı gösterenlerin çoğu gençlerden oluşmaktaydı. İslam hareketi, bu açıdan bakıldığında bir gençlik hareketi olarak değerlendirilebilir. Rasûlüllah (s.a.v.) vefat ettiğinde, geride İslâm'ı üç kıtaya taşıyacak önder gençler bıraktığı bilinen bir gerçektir. İslam tarihi boyunca da gençliğin dini eğitimi, önder olarak yetiştirilmesi, İslâm davasını temsil edecek seviyeye getirilmesi ile ilgili, İslâm devletlerinin müesseseler kurduğu, câmi ve medrese bütünlüğü içerisinde hayata hazırladığı görülmektedir.

Ancak son yüzyıla gelindiğinde, batılılaşmayla paralel olarak, müslüman gençler dini hayattan uzaklaşmaya başladı. İslâmî öğrenme tarzından, cami ve cemaatten mahrum kalan gençler, manevi değerlerini ve geçmişteki büyüklerini önemsemeyen hale geldi. Bunun neticesi İslam toplumu, dinî temsil yönü yüksek, köklerinden beslenen önder gençler yetiştirmede geçmişteki gibi muvaffak olmadı.

Hız. Peygamber'in (s.a.v.) yetiştirdiği gençlik için câmi-cemâat, hayatın merkezinde yer alıyordu. Günümüzdeki Müslüman gençliğin çoğu, ise namazla ve cami ile buluşmada büyük problemler yaşıyor. Cuma ve bayram namazlarında gençlerin bir kısmı camiye geliyor. Günlük namazını kılan gençlerin de, büyük bir çoğunluğu cemaatten mahrum bulunduğu gibi, İslâmî çevre ile irtibatı yok denecek kadar azdır. Bu durum, müslüman gençliğin en önemli problemlerinden biri olarak, karşımızda durmaktadır.

* İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi.

Gençliğin câmi ve cemâten uzak oluşu, kolay çözüme kavuşturulacak bir mesele olarak gözükmüyor. Ancak gerek kurumlar, gerekse şahıslar tarafından gösterilecek uzun soluklu gayretler ve faaliyetlerin netice vereceğinden hiç şüphemiz yoktur. Bu konuda başta imamlar olmak üzere, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri, imam hatip öğretmenleri ve ilahiyat hocalarına büyük işler düşmektedir.

Problemin çözümü için öncelikle gençlere namazın fikhî anlatımından ziyade, namazı anlamlandırarak, sevdirecek bir namaz anlatımı, eğitimi ve etkinlikleri zaruridir. Gençleri cami ile buluşturmak için de, ayrıca yaz kurslarında konu ile ilgili eğitim, sosyal ve kültürel faaliyetlere ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın, gençleri cami ile buluşturmak adına birlikte yürüteceği projeler de, bu problemin çözümüne büyük katkılar sağlayacaktır.

Giriş

Namaz, kulun Allah ile olan özel bağı¹, Allah'a giden yolunu aydınlatan bir nûr², mânevî hayatını düzenleyen bir mîzan³, cennetin kapılarını açacak olan bir anahtardır.⁴ İmânı kuvvetlendiren, Allah'a muhabbeti canlı tutan en büyük iş, namazdır. Müslüman hayatının merkezinde yer alan namaz, ancak cemaatle edâ edildiğinde, kulluk bilinci en üst düzeye çıkar. Çünkü cemaat sayesinde, tek Mâbûd'a kulluk yapan insanlar, bir araya toplanır ve gönülleri birleşerek yüksek bir mânevî ortama kavuşmuş olur. Hakk'ın huzuruna birlikte çıkmak ve aynı fiilleri yapmak ise toplumu birbirine bağlar, kardeşliğe, muhabbete ve yardımlaşmaya vesile olur. Güçlü bir Müslüman toplumunun oluşması, ancak cemaatle mümkün olduğu için, asr-ı saâdetde İslâmî hayat, câmi ve cemâat çevresinde şekillenmiştir. Allah Teâlâ cemâatle namazı methetmekte, kişinin ticâret ve alış veriş gibi en aslî ihtiyaçlarında bile, önceliği namaza vermesini, hayatının merkezine namazı olmasını öğütlemektedir.⁵

Cemâatle namaz kılmak, Allah'a misâfir olmak ve ikramlarına mazhar olmak demektir. Hadiste geçtiği üzere Allah'ın en çok sevdiği yerler mescidler

1 Müttakî el-Hindî, *Kenzü'l-Ummâl*, thk. Bekrî Hayyânî, Müessesetü'r-Risâle, c. VII, s. 286, nr. 18902

2 Müslim, *Sahih*, c. I, s. 203, nr.223; *Kenz*, c. VII, s. 288, nr. 18915.

3 el-Hindî, *age.*, c. VII, s. 284, nr. 18892.

4 Müslim, *Sahih*, c. I, s. 10, nr. 4.

5 Bkz., en-Nûr, 36-38.

olduğuna göre,⁶ mü'mine de en çok bu yerlere ihtimam göstermek düşer. Rasûlüllah'ın (s.a.v.) ömrü boyunca cemâate devam etmesi ve bunu hiç terk etmemesi, İslâmî hayatın câmi ve cemâat etrafında şekillenmesi gerektiğinin açık delilidir. Cemâatle namaz o kadar önemlidir ki, Peygamberimiz: "Ezân sesini duyduğu ve bir özü de bulunmadığı hâlde, cemâate gelmeyip olduğu yerde namaz kılan kimşenin namazı olmaz. (kâmil değildir)" buyurunca, özürün ne olduğunu sormuşlar, o da: "Hastalık veya tehlike korkusudur." şeklinde cevap vermiştir.⁷ Peygamber Efendimiz, mescid imkânı olmayan yerlerde dahi, üç Müslüman bir aradaysa cemâat olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde, şeytanın onlara musallat olacağı bildirilmiştir.⁸

Cemaate teşvik eden hadislerle göz atıldığında, cemaatsiz namaz kılmak, Müslüman için neredeyse imkânsız gibidir.⁹ Cemâatle namaz kılmayı terkedenler için de, bu günaha tevbe ederek cemâate devam etmelerini, aksi takdirde Allah'ın kalplerini mühürlediği gâfillerden olacaklarını haber verilmiştir.¹⁰

Tek başına kılınan namazla, cemâatle kılınan namaz arasındaki yirmi yedi veya yirmi beş derece farkı da, cemâate devam edenlerin Allah'a yakınlığını gösterir.¹¹ "Kalbi mescitlere bağlı kimse"nin, kıyâmette özel mükâfât görecekları arasında yer alması, ayrıca cemaatin önemini gösteren hususlardan biri olduğu gibi, en içten irtibatın mescid merkezli olması gerektiği bildirilmiş, Allah'a muhabbetin burada arz edilmesi övülmüştür.¹² Mü'minlerin cemâati çoğaltmaları da ayrıca teşvik edilmiş, bunun Allah katında daha sevimli olduğu bildirilmiştir.¹³

Gençlerin cemaate teşviki konusunda da, Rasûlüllah (s.a.v.) uzak memleketlerden gelen ve yirmi gün kalarak geri dönenecek olan genç sahabilerden, Mâlik b. Huveyris ve genç arkadaşlarına tavsiyelerinin sonunda, cemaatle namazı telkin ettiği görülmektedir.¹⁴

Asr-ı saâdette bir yaş gurubu olmaksızın, tüm Müslümanların cemâate katılması esastı. Peygamber Efendimiz'in oluşturduğu İslam toplumu, cemâat toplumuydu. Ancak günümüz geldiğinde beş vakit namazların müdâvimi olanlar,

6 Bkz., Müslim, *Mesâcid*, 288.

7 Bkz., Ebû Dâvud, *Salât*, 46.

8 Agy.

9 Bkz., Buhârî, *Ezân*, 31; İbn-i Mâce, *Mesâcid*, 14.

10 İbn-i Mâce, *Mesâcid*, 17.

11 Bkz., Buhârî, *Ezan*, 30; Müslim, *Mesâcid*, 42.

12 Bkz., Buhârî, *Ezan*, 36; Zekât, 16; Müslim, *Zekât*, 91.

13 Bkz., Ebu Dâvud, *Salât*, 47.

14 Bkz., Buhârî, *Ezân*, 18.

toplumun çok az bir grubunu teşkil ettiği ve bunların genellikle kırk yaş üstü kimseler olduğu hepimizin malumudur. Gençlerin beş vakit cemâate devamı, neredeyse yok denecek kadar az olması, câmiden kopuk bir nesil yetiştirdiğimizin en önemli göstergesidir.

Gençlerin Câmî ve Cemâate Gelmeme Nedenleri

Gençlerin câmî ve cemaatten uzak olmaları ile ilgili, birçok sebep ileri sürülebilir. Bunlardan başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

1. **Âile:** Baba ve annenin câmîye ve cemâate ihtimâm gösterme ve sevdirmeye hususunda yeterli gayreti olmaması.
2. **Arkadaş:** Gencin küçüklüğünden itibaren câmî ve cemâatle hiç alâkası olmayan bir arkadaş çevresinde yetişmesi, âilenin gayretleri olsa da akranlarının gitmemesi. Bu durum gencin kendini yalnız hissetmesine ve bir süre sonra katılmamasına sebep olacaktır.
3. **Okul:** Öğretmenlerin din eğitim ve öğretiminde yeteri kadar câmî ve cemâat üzerinde durmamış olması. Câmîye gitme ve cemâat olma bilincini oluşturacak etkinliklerin yapılmaması. Aynı zamanda okulda namaz kılacak mekânların olmaması ya da cezbedici iyi bir mekân oluşturulmaması.
4. **Çevre:** Gencin yaşadığı çevrede câmî bulunmaması, ya da eve ve okula uzak mekânlarda olması.
5. **İmam:** Gencin câmîye gittiğinde imam tarafından ilgi ve sevgi görmemesi.
6. **Cemâat:** Câmideki cemâatin yanlış tutumları.
7. **İletişim araçları:** İzlediği filmlerde, medyada câmî ve cemâati sevdirecek sahnelerin olmaması. Hatta nefret ettirecek görüntülerin yer alması.
8. **Yayınlr:** Câmîler ve cemâatle ilgili gençlere yönelik yayınların eksikliği.
9. **Diyânet İşleri Başkanlığı'nın** konu ile ilgili projelerinin azlığı veya uygulamaların sadece teşvik mahiyetli olması.

Çözüm Yolları:

1. Gençlerin câmi ve cemâate kazandırılması için, öncelikle âilelerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Âileler, küçüklükten itibaren onlara câmi ve cemâat sevgisini aşılmalıdırlar. Bunun için sık sık, bütün âile ile birlikte câmiye gitme etkinliği düzenlenmelidir. Baba ve anne çocukları ile bu konuyu zaman zaman konuşmalı, onlara câmiyi güzelce tanıtmalı, sevmelerini sağlayacak ödülleri koymalıdır. Kızlar da câmiden mahrum edilmemeli, anneleri tarafından götürülerek cami ve cemâat sevdirmeye çalışılmalı, cemâate gelen hanımlarla güzel irtibatlar kurulmalıdır. Cemâate gelen anne ve babalar diğer gençler hususunda da teşvik edici tavırlar sergilemeli, onlara sıcak ve sevgi dolu bir ortam sunabilmelidirler. Mahalle câmisinin haricinde, merkezlerdeki selâtin câmilerde de, âilecek namazlar edâ edilmelidir. Âilece yapılacak diğer etkinlikler, namaz ile birlikte olmalıdır. Gezi, birlikte yemek yemek gibi etkinlikler, namazı cemâatle kılma ile birleştirilmelidir. Alışverişlerde de, aynı titizlik itici olmadan, özendirici mahiyette gösterilmelidir.
2. Gençlerin arkadaşları, câmi ve cemâatle buluşma hususunda büyük rol oynar. Gençlere namaz kılan gençlerle, arkadaşlık yaptırılması teşvik edilmelidir. Arkadaşı namaz kılmayan veya namaz kılsa dahi camiye hayatında yer vermeyen genç, çoğunlukla onun gibi olmayı tercih edecektir. Bu hususta âileler, gençlerin arkadaşlarını davet ederek, iyi ilişkiler kurmalı ve onları birlikte cemâate teşvik etmelidirler.
3. Eğitim ve öğretim döneminde, câmi ve cemâat hususunda öğretmenlerin rolü büyüktür. Câmi tanıtımı ve hayatımızdaki yeri, câmiyi sevdirmeye, câmi bilinci oluşturma ve aynı zamanda cemâat bilinci vermek, başta öğretmenlerin işi olmalıdır. Câmiyi tanıtırken, gencin seveceği şekilde bir anlatım ve ders sunumu çok önemlidir. Câminin tarihi, yapısı, şeklinin sembolik anlamları anlatılmalı, selâtin câmilerin hikâyeleri ile câmi sevgisi yerleştirilmelidir. Câmiddeki minarenin “Lâilâhe illallah”ı sembolize ettiği, kubbenin de “Muhammedü’r-Rasûlüllah”ı sembolize ettiği, dolayısı ile tevhidin mimaride görünümü olduğu bilinci yerleştirilmelidir. Yine mescid ve cemâatle ilgili, âyetler ve hadisler açıklanarak anlatılmalıdır. Ancak bu sayededir ki, gençler bir bilinç oluşacaktır. Bir örnek vermek gerekirse, hadiste geçtiği üzere mescide gelen Allah’ın

misâfiri ve sabah- akşam namaza her gelişinde Allah cennette ona bir konak ihsan edeceği hususunu açıklayacak olursak,¹⁵ Burada öncelikle misafirlik tecrübesi ve misafirlik psikolojisi anlatılmalıdır. Hayatımızda birçok misafirlik tecrübesi yaşamışızdır. Bunlar içerisinde unutamadığımız misafirlikler vardır. Gençlere onlar sorularak bu tecrübeleri hatırlatılır. Ardından misafirlikte nasıl davrandıkları, ev sahibinin durumuna göre hangi beklentiler içinde oldukları üzerinde durulur. Ve misafirlikte ev sahibinin ikram etmesi olgusu işlenir. Büyük insanların, cömert zenginlerin ev sahipliğinin nasıl olduğu anlatılır. Yine Osmanlı'da misafirlere nasıl ikram edildiği, hikâye edilir. Ardından sonsuz hazînelerin sahibi, mükrim olan Allah'ın ikramının büyüklüğünden bahsedilir. Bu kısımda Peygamber Efendimiz'in kişinin cemâate devam ettiği veya câmide kaldığı sürece, bir başka ifade ile misafir olduğu sürece, nelere nâil olacağına dair, müjdeleri ile ilgili hadislerle yer verilerek konu tamamlanır. Yine misâfirlikte nasıl davranıldığı üzerinden, câmi âdabının da anlatılması ayrıca güzel olacaktır.

Okula yakın bir câmiye ziyâretler düzenlenmesi, imâm efendinin derse davet edilerek, onlara câmiyi, yaşadıklarını ve cemâatin önemini anlatmasının sağlanması, gençleri câmiye yaklaştıracaktır. Öğretmenlerin câmiye gitmesi, namazlarını cemâatle kılması, canlı bir örnek olacağı için, okul içinde mescidde veya yakın bir camide öğretmenin câmi ve cemâate devamının, gençleri çok etkileyeceği muhakkaktır.

Okulda yeni yöntemlere göre ibâdetlerin icrâ edilmesi problemi kalktığından, gençleri cezbedici güzellik ve temizlikte mescidlerin inşâsı gerekmektedir. Mescidler bodrum katları gibi kötü ortamlarda olmamalı, müdür odasından daha güzel, müreffeh ortamlar yapılmalıdır.

4. Gençlerin cemâate katılmamalarında yakın bir çevrede cami olmaması da engel teşkil etmektedir. Şehir ve kırsal kesimlerde bazı bölgelerde camiler, uzak mevkilerde olduğu için oradaki insanlar, namaz kılma hususunda camiyi tercih etmekte zorlanmaktadırlar. Hatta günümüzde kentsel dönüşüm ile birlikte cami ihtiyacı yeniden gözden geçirilmeli, dev binaların içerisinde mescidler inşâ edilmelidir. Diyânet İşleri Başkanlığı'nın yeni durumlara göre bu konu ile ilgili araştırma ve tesbitler yaparak, gerekli yerlerde câmi ya da mescid yapımını ayrıca tesbit ve teşvik etmesi çok önem arz etmektedir.

15 Bkz., Buhârî, *Ezân*, 37; Müslim, *Mesâcid*, 285.

5. Câmide görev yapan imam efendinin, gençlere kucaklayıcı ve sevgi dolu yaklaşım göstermesi, gençleri camiye çekmek için çalışmalar yapması gerekir. Bununla ilgili bazı imamların çalışmaları, bizi sevindirmektedir. Ancak bu çalışmalar, bütün imamların yapması gereken aslî vazifelerdendir. İmam, öncelikle câmiye gelen gençlere değer vermeli, onlarla ilgilenmelidir. Cumâ ve bayram namazlarına gelen gençlerle ayrıca ilgilenmeli, güler yüzle onları karşılamalı, imkân bulabilirse yaşlarına uygun çeşitli hediyeler vermeli, onların gönlünü fethetmeye gayret göstermelidir. Gençlerin câmide huzuru yakalayabilecekleri bir ortam hazırlanmak için, câminin durumuna göre farklı hizmetler, sosyal etkinlikler düzenlenebilir, muhabbet ortamları oluşturulabilir. Çeşitli vesilelerle ikramlar yapılabilir, geziler düzenlenebilir.

İmam Efendi, câminin yakınında bulunan okullara ziyaretler düzenlemeli, sınıflarda misafir olup gençlerle hasbihal ederek, onlarla güzel iletişimler kurmaya çalışmalıdır. Okullarda öğretmenlerle işbirliği yapıp, öğretmenlerin katılımıyla gençlerle, ikramlı cami buluşmaları gerçekleştirebilir. Yine okullarda camiye uygun düşecek bazı derslerin camide yapılması için çalışmalar yapılabilir. Özellikle Kur'an dersleri câmide yapılabilir. Böylece bütün öğrenciler, arkadaşları ile hafta bir kez cami etkinliği gerçekleştirmiş olur. Bu da cami ile gençlerin ülfet etmesine zemin hazırlar. Tabii ki bu tür faaliyetleri sevdirecek, camiyi, mimari ve rûhî yönüyle tanıtarak, "suffe" ile benzetmeler kurarak yapmak en önemli esastır.

Cami ile ilgili gençlere ilginç sorular hazırlamalı ve dikkatlerini camiye çekmeye çalışmalıdır. Meselâ bulunduğumuz beldede en yüksek yer sorulur. Gençler bir dağı söylerler, imam da coğrafi yükseklik açısından bunun doğru olduğunu ancak, mânevî olarak en yüksek yerin câmiler olduğunu açıklaması ne kadar güzel olur. Şöyle ki, yükseklik iki kısımdır. Biri maddî diğeri mânevî, buna göre yeryüzünde maddî olarak en yüksek yer Everest tepesi iken, mânevî olarak Kâbe'dir. Bir Müslüman memleketinden Kâbe'ye gittiğinde manen, kalben çok aşağılardan yücelere, zirveye çıkmış olur. Everest tepesine çıkmak birçok insanın ideali olup, gerçekleştirdiğinde eline bir şey geçmez. Ama Kâbe'ye giden, bir başka ifâdeyle Kâbe zirvesine çıkan Rahmân'ın misâfiri olur, günahları affolur. Rahmet deryasına dalar. Câmiler de Kâbe'nin şubeleridir. Buldukları yerlerde mânen en yüksek, daha doğrusu zirve orasıdır. Bu

bakımdan câmiye giderken, mânen yükselişe geçtiğini düşünüp, bunu hissetmeye çalışmak ve camiye girişle birlikte zirveye ulaştığını düşünmek çok heyecan vericidir. Çünkü mânevî zirve, kurtuluştur, Allah'ın sevgisini kazanmaktır, ilâhî ikramlara ermektir.

6. Gençlerin câmi ile buluşmalarında, cemâatin imam tarafından bilinçlendirilmesi gerekir. Cemaatten birinin gençlere yanlış tutum sergilemesi, onların cami ile aralarına perde olacaktır. Cemâat de gençleri kucaklayıcı olmalı, onlara güler yüzünü, sevgisini eksik etmemelidir. Cemaatin olumlu tutumu, gençlere yabancı bir yerde olmadığı hissine verecek, kendilerine güven gelecektir. Bu mânâda küçük jestler bile çok büyük vazifeler icrâ edecek, onların gönüllerini okşamaya yetebilecektir. Gençlere değer vermek, onlarla iyi iletişimler kurmak cemâatin vazifeleri arasında yer alır. Rasûlullah Efendimiz'in (s.a.v) namazın ardından gençlerle ilgilendiğine dair, birçok rivâyet bulmak mümkündür. Meselâ bir defasında namazın ardından, mescidden dışarıya doğru yönelince Muâz b. Cebel'in elinden tutup, onunla göz göze gelerek "*Al-lâhâ yemin ederim ki, ben seni gerçekten seviyorum ey Muâz!*" buyurması çok meşhurdur.¹⁶ Bu örnekte olduğu gibi genç ile tanışıklığına göre, onun gönlünü kuşatıcı yaklaşımlar sergilemek, hiç değilse güleryüz göstermek ve onun câmiye gelmesinden dolayı mutlu olduğunu belli etmek gerekir.
7. Filimlerde câmilere yer verilmeli, gençlerin cemâat alışkanlıkları kazanması için örnek sahneler sergilenmelidir. Câmi ve ideal imam sahneleri olmalı, câmiler huzur bulunan mekânlar olarak gösterilmelidir. Câmi içerikli ve cemâat olmanın önemini anlatan filimler, diziler yapılmalıdır. Sosyal medyada câmi ve cemâatin önemi ile ilgili araştırma, yorum yazıları; ilgi çekici, teşvik edici câmi ve cemâat hikâyeleri paylaşılmalıdır. Mescid-i Nebî'nin yapılışı ve cemâatin namazı icrası ile ilgili bir film düşünülebileceği gibi ardından târihî câmiler ile ilgili filimler de çekilebilir. Bir Selimiye, bir Süleymâniye, bir Ulu Câmiî ayrı ayrı filimler olabilecek hikâyeleri vardır. Kaliteli yapılacak filmde Mimar Sinan'ın heyecan verici bir Câmi yapımı, câmi mîmârisine meşkettiği ulvî semboller işlenmelidir.

16 Bkz., Ebû Dâvûd, *Vitr*, 26.

8. Gençler için câmiler ile ilgili yayınlara ihtiyaç vardır. Câmî hikâyeleri, cemâat olmanın faydalarını anlatan hikâye kitapları veya gençliğin dikkatini çekecek câmî ve cemâat yazıları içeren kitaplar yayınlanmalıdır.
9. Diyânet İşleri Başkanlığı'nın gençlik ve câmî ile ilgili çalışmaları bilinmektedir. Ancak bunların yeterli olmadığı bir gerçektir. Öncelikle çalışmalar için üst birimlerde görevlendirmeler yapmak, bir gençlik daire başkanlığı oluşturmak, meseleye bütçe ayırmak, imamların yapılan projeleri uygulamalarında tahsisatlar yaparak, meseleyi daha uygulanabilir bir seviyeye çıkarmak gerekir. Diyânet'in gençleri câmî ile buluşturmayı başaran imamları, teşvik ederek ödüllendirmek, onları terfi ettirmek gibi çalışmalar yapması da ayrıca önemlidir. Yine Milli Eğitim Bakanlığı ile, bu hususta çeşitli projeler yürütülebilir. Meselâ İmam Hatip Okulları meslek derslerinin, en azından Kur'an derslerinin müsâit olan câmilerde yapılması bir projedir. Üzerinde iyi çalışılırsa, verim elde edileceği kanaatindeyim. İstanbul'da, Bursa'da, Konya'da, Edirne'de ve diğer illerde selâtin câmiler cemaatsizdir. Birçoğunda ilk saf bile dolmamaktadır. Bu câmilerin bir de derslikleri mevcuttur. Osmanlı da olduğu gibi, ders halkalarının kurulabileceği kısımlar, İlâhiyat Fakülteleri ve İmam Hatip Liseleri vâsıtasıyla ya da başka gönüllü kuruluşlarla yeniden ihyâ edilmelidir. Selâtin câmiler bir zamanlar ilim merkezleri iken, son yüzyılda yetim kalmıştır. Bu mübârek mekânların yeniden gençlerle buluşturulması ile ilgili, birçok proje yapılmalıdır. Öğrenciler bir günlük derslerini bu câmilerde yapabilirler. Ders programları buna göre düzenlenebilir. Câmiler de bu anlamda ikramlarla ve çeşitli ödüllerle, öğrencilere cazip hâle getirilebilir. Öyle ki, öğrenciler haftanın o gününü heyecanla beklemelidirler.

Netice olarak câmilerimiz gençliğin buluşma merkezi, eğitim- öğretim yaptığı yerler, huzur bulduğu mekânlar olarak, yeniden hayatımızın merkezinde yerini alması için, projelere, hizmetlere ve fedâkârlıklara ihtiyaç vardır.